

Abort på Færøerne – Tilfældighed og lovløshed

Dansk sammendrag af rapporten “Fosturtøka í Føroyum - Tilvild og lógloysi”, som de færøske socialdemokrater i Folketinget – Javnaðarflokkurin á fólkatingi – udgav høsten 2022.

Indhold

Introduktion	3
Færøernes abortlov fra 1956 er også en straffelov	4
Abortdebatten på Færøerne	5
Færøske politikeres holdning til abort	5
Færingers holdning til abort 2002-2022	8
De usynlige aborter.....	10
Færøerne eksporterer aborter.....	14
Færøske læger om abortloven	19
Konklusion	21
Oplysninger om kilder m.v.	22
Kildemateriale	23

Introduktion

Javnaðarflokkurin á fólkatingi – de færøske socialdemokrater i Folketinget - udgav i 2017 den første rapport om abort på Færøerne, der skulle bidrage til en beskrivelse af de færøske abortforhold. Anledningen var, at abort ville blive overtaget som færøsk sagsområde i 2018. Rapportens konklusion var, at området var præget af tilfældighed og lovløshed.

I 2022 udgav vi rapporten ”Abort på Færøerne – tilfældighed og lovløshed”, der bl.a. skulle supplere med ny viden omkring aborthyppigheden blandt færøske kvinder i Danmark. Rapporten viser, at der er næsten dobbelt så mange færøske kvinder, der årligt foretager abort i Danmark (ca. 60) end på Færøerne (ca. 30). Dette til trods for, at antallet færøske kvinder i alderen 15-49 år – der normalt betragtes som den fertile alder - er 3-4 gange højere på Færøerne end i Danmark. Hovedkonklusionen er derfor, at den færøske abortlovgivning driver færøske kvinder til Danmark at foretage abort.

I forsøget på at afdække den færøske abortsituation, som tidligere kun har bestået af tal fra officielle færøske abortstatistikker, har vi benyttet følgende:

- Registrerede aborttal på Færøerne fra 1994 og frem, fra Hagstova Føroya (Færøernes officielle statistikbank).
- Telefonisk spørgeundersøgelse af 527 tilfældigt udvalgte respondenter, foretaget af Gallup Føroyar i tidsrummet 27. juni- 13. juli 2022.
- Sundhedsministeriets tal over aborter foretaget af færøske kvinder i Danmark.
- Spørgeskema besvaret af 12 ud af 30 på det tidspunkt praktiserende læger på Færøerne i tidsrummet 29. juni- 1. september 2022.

Undersøgelsen bekræfter en allerede ret udbredt opfattelse. Navnlig at der er flere færøske kvinder, der får foretaget aborter i Danmark end på Færøerne. Og at meget taler for, at den samlede aborthyppighed blandt færøske kvinder er langt større end tidligere antaget.

Færøernes abortlov fra 1956 er også en straffelov

Selvom Danmark indførte fri abort i 1973, beholdt Færøerne den gamle lov fra 1956, hvoraf en del af bestemmelser stammer helt tilbage fra 1930'erne. Lovens virkning er, at abort som udgangspunkt er ulovligt på Færøerne. Der er dog 4 undtagelser til dette udgangspunkt:

- Såfremt graviditeten er til fare for den gravides liv eller helbred
- Såfremt graviditeten skyldes voldtægt eller incest. Dette skal meldes til politiet, og politiet skal bekræfte, at kvinden ikke lyver, før aborten kan udføres
- Såfremt der er fare for, at barnet vil lide af fysiske eller psykiske lidelser, b.la. ”sindssygdom” ”åndsvagthed” eller ”epilepsi”
- Såfremt den gravides fysiske eller psykiske lidelser gør hende uegnet til at varetage et barn. Dette omfatter ikke sociale eller økonomiske omstændigheder

Afgørelsen om abort tilfalder altså ikke kvinden selv, men to læger, som i fællesskab skal bekræfte, at betingelserne for abort er opfyldt. Ifølge loven skal afgørelsen tages sammen med Mødrehjælpsinstitutionen. Denne institution blev dog aldrig etableret på Færøerne. Ifølge loven kan abort udføres i op til 16. uge. Dog er grænsen i praksis 12 uger. Endvidere skal kvinden, ifølge loven, selv betale for omkostningerne i forbindelse med aborten. Dette praktiseres dog heller ikke. Såfremt kvinden er gift, skal hendes mand have ret til at udtale sig. Det er tvivlsomt, om dette punkt praktiseres.

Det, som er blevet beskrevet ovenfor, viser, at der er stor forskel på lov og praksis på abortområdet på Færøerne.

Det forholder sig desuden således, at der stadig er strafbestemmelser i den færøske abortlovgivning, hvis eksempelvis kvinden, der ønsker abort, eller lægen, der skal give tilladelse herom, giver forkerte oplysninger om begrundelsen for abort.

Der er dog intet, der tyder på, at disse strafbestemmelser praktiseres.

Abortdebatten på Færøerne

Den offentlige debat om abort har for det meste været begrænset, især indenfor det politiske område. Abort anses som et følsomt og tabuiseret emne, som kan forklare den stilhed, der til tider har hersket i abortdebatten.

I 2017 kom abort dog på dagsordenen i forbindelse med overtagelse af sagsområdet. Forskellige aktører deltog aktivt i debatten, herunder ungdomspartierne Socialistisk ung (Socialdemokratiet) og Ung fyrir Miðflokkinn (Kristenkonserverne). Derudover har interessefællesskaber, som kæmper henholdsvis for og imod fri abort, også præget debatten. Pro Vita er en interesseorganisation, som er imod abort eller, og som i årtier har deltaget i den almene abortdebat. På den anden side står "Frítt Val" (Frit valg), som kæmper for retten til fri abort, og som tillige deltager aktivt i den almene abortdebat. Mens Pro vita i flere år har været på den færøske finanslov, har Frítt val på intet tidspunkt været på finansloven eller modtaget offentlige bevillinger.

Det forekommer også, at spørgsmålet bliver bragt på agendaen, når danske politikere og medier engagerer sig i spørgsmålet. Et godt eksempel var Enhedslistens initiativ til en pengeindsamling til "Frítt Val" og deres arbejde for fri abort på Færøerne. Samme år ville repræsentanter for Enhedslisten og Radikale Venstre tilbyde færøske kvinder fri abort i Danmark. Den færøske sundhedsminister Kaj Leo Holm Johannesen (Sambandsflokkurinn) mente, at det var "useriøst og en forhåning", at danske politikere blandede sig i den færøske abortlov. Men diskussionen i Danmark og danske medier bragte ikke desto mindre spørgsmålet på banen på Færøerne.

Færøske politikeres holdning til abort

Selvom spørgsmålet om abort ikke har fyldt meget i den politiske debat, er der flere politikere der har udtalt sig om emnet gennem tiden.

Der findes eksempler på, at færøske politikere har meldt ud, at de støtter op om fri abort. I 2022 udtalte Ingilín D. Strøm og Hervør Pálsdóttir fra henholdsvis Javnaðarflokkurinn og Tjóðveldi, at de

var for fri abort. I 2018 sagde daværende Sundhedsminister Siri Stenberg (Tjóðveldi), at hun personligt ønskede en lovændring, som indførte fri abort.

På den anden side er der også politikere, som har udtalt sig kritisk om fri abort, og det er især lagtingsmedlemmer fra de mere konservative partier Fólkaflokkurin og Miðflokkurin, der de seneste år har været bannerførere imod fri abort.

Færøske politikere har også udtrykt støtte for fri abort, men alligevel forholdt sig passive i forhold til en lovændring. Tidligere lagmand Kaj Leo Holm Johannesen (Sambandsflokkurin), sagde følgende i 2008: ”Jeg mener, at kvinder bør bestemme over deres egen krop”. Alligevel kom der ikke en lovændring, når Kaj Leo Holm Johannesen besad posten som Sundhedsminister i 2019-2022. Også nuværende lagmand, Aksel V. Johannesen, har udtalt, at han er for fri abort, men har dog ikke ville sætte abort på den politiske dagsorden.

Et almindeligt argument, som er blevet brugt for at beholde nuværende abortlovgivning, er, at loven kun bør ændres, såfremt der er et flertal herfor blandt den færøske befolkning.

Kaj Leo Holm Johannesen, daværende lagmand, sagde således i 2011: ”Jeg forholder mig altid til, hvad et flertal i et demokrati mener. Og et flertal af Færøernes befolkning vil have, at lovgivningen forbliver som den er.” Sólvit E. Nolsø, daværende minister for sociale anliggender, sagde i et interview med DR i 2022, at abortloven ikke bør ændres før ”tiden er inde”, og at ”formålet at beskytte barnet skal bevares, og at abortloven altid skal bygge på det, som et flertal af færinger mener om sagen”.

Selvom flere færøske politikere altså har tilkendegivet, at de støtter op om indførelsen af fri abort, er der endnu ikke kommet et lovforslag herom. Politikere har også ofte henvist til ”befolkningens holdning”, og benyttet sig af argumentet om, at de ikke vil ændre loven, før der er et flertal for det blandt den færøske befolkning.

Historisk har det også stået klart, at flertallet af befolkningen har været imod fri abort på Færøerne. Men som vi skal se ud fra den nyeste spørgeundersøgelse, der blev lavet i forbindelse med denne rapport, er der meget, der tyder på, at færingers holdning til abort har forandret sig.

Skulu vit hava **fría** fosturtøku?

Eru tingfólk fyrí ella í móti fríari fosturtøku í Føroyum? Lógin er frá 1956, og málið hevur leingi verið merkt av nertingarótta

Seinna málið hevur fosturtøku- og abortlovgiftir í Føroyum aftur verið á brekksíðum - í Danmark og í Føroyum.

Málið er heilt ógerfitt hjá hágerðarítt USA um at bróta avgerðina frá 1973, so so hevur nertingarótta - frá 1973 til nú.

Íslóttur gjørdur er at amerikanska grundlógin verjir fríu hjá kvinnum við barni av veislu fosturtøku. Í Føroyum kann vit eisini stanga

Fosturtøku, sum er minnandi stangað eini í grundlógum, har tær hava fríu fosturtøku so ofta, at kvinnur sjálvi geta av um teir vil

Frønga fosturtøku Málið er eitt eitt málið í Føroyum, í nógurum færum, tað er meira av nertingarótta - í Danmark

Vit sjá av tí tingfólki, hvørt tey halda um málið. Tá ið er - í løtum færum málið er - um eini tingfólki, tí stanga, hvørt tey vil sjá málið fríu

Tingfólkum málið hjá teimum málið er - um eini tingfólki, tí stanga, hvørt tey vil sjá málið fríu

JÓGVAN A. LÆKJ FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	JØRGEN NICLASEN FÓLKAFLOKKURIN: VIL IKKI SVARA	JÁKUP MIKKELSEN FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	ELSEBET MERCEDES G FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	BJARRI JOHANNESSEN FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	CHRISTIAN ANDREASEN FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	JACOB VESTERGAARD FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	HEDIN ZACHARIASEN FÓLKAFLOKKURIN: NEI!	RUTH VANG FRAMSKÓKIN: NEI!	BJARRI K. PETERSEN FRAMSKÓKIN: JA!
ARSEL V. JOHANNESSEN JAVNAÐARFLOKKURIN: JA!	HENRIK OLD JAVNAÐARFLOKKURIN: VIL IKKI SVARA	EYÐBJØRG SAMUELSEN JAVNAÐARFLOKKURIN: JA!	BJARRI HAMMER JAVNAÐARFLOKKURIN: VIL IKKI SVARA	BJØRG M. JOENSEN JAVNAÐARFLOKKURIN: NEI!	INGILÍN STRØM JAVNAÐARFLOKKURIN: JA!	JOHANNES JOENSEN JAVNAÐARFLOKKURIN: NEI!	BILL JUSTINUSSEN MIÐFLOKKURIN: NEI!	STEFAN KLEIN OLSEN MIÐFLOKKURIN: NEI!	EDVA JACOBSEN SAMBAÐSFLOKKURIN: NEI!
RÓSA SAMUELSEN SAMBAÐSFLOKKURIN: VIL IKKI SVARA	HELGI ABRAHAMSEN SAMBAÐSFLOKKURIN: NEI!	FRIÐHØT RASMUSSEN SAMBAÐSFLOKKURIN: NEI!	JOHAN DAHL SAMBAÐSFLOKKURIN: JA!	JÁKUP LANGGAARD SAMBAÐSFLOKKURIN: NEI!	ENARÐUR JOENSEN SAMBAÐSFLOKKURIN: VIL IKKI SVARA	KRISTIN MICHELSEN SÁLSTYRI: VIL IKKI SVARA			
SIRIÐ STEBERG TJÓBVELDI: JA!	BEINTA LØWE TJÓBVELDI: IKKI AT HITTA	HERVØR PÁLSDÓTTIR TJÓBVELDI: JA!	BJØRT SAMUELSEN TJÓBVELDI: JA!	HØGNI HOYDAL TJÓBVELDI: VIL IKKI SVARA	PÁLL Á BYGHATOVU TJÓBVELDI: VIL IKKI SVARA				

Overskriften er: ”Skal vi have fri abort?”. Spørgsmålet blev stillet til samtlige lagtingsmedlemmer i sommeren 2022. 16 af de færøske politikere svarede nej, 8 svarede ja, 8 ville ikke svare og 1 var ikke til stede.

Færingers holdning til abort 2002-2022

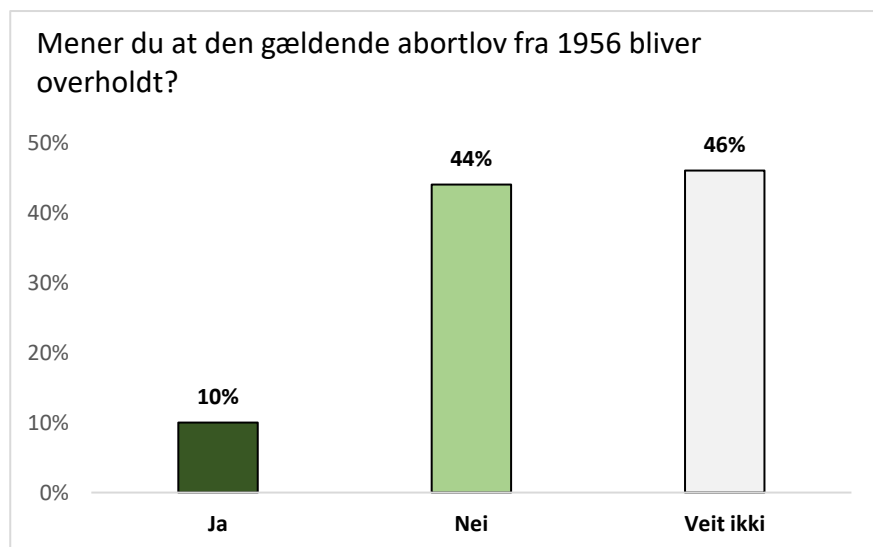
Selv om videns grundlaget om abortspørgsmålet er begrænset på Færøerne, så har der ikke desto mindre været en del holdningsundersøgelser gennem tiderne.

I 2002 viste en undersøgelse, at 14% ville forbyde abort, mens 9% var for fri abort. 19% var for en stramning af abortloven, og 7% var for en mere liberal lovgivning. Tilsammen ønskede 35% at bevare den gældende abortlov.

I forbindelse med overtagelsen af abortområdet blev der i 2017 undersøgt, om færinger ønskede en lovændring om abort. 46% var for en lovændring, mens 20% var imod. Af de, der ønskede lovændring, var 29% for fri abort, og 7% ønskede et forbud mod abort. 56% mente, at abort kun skulle tillades i særlige tilfælde.

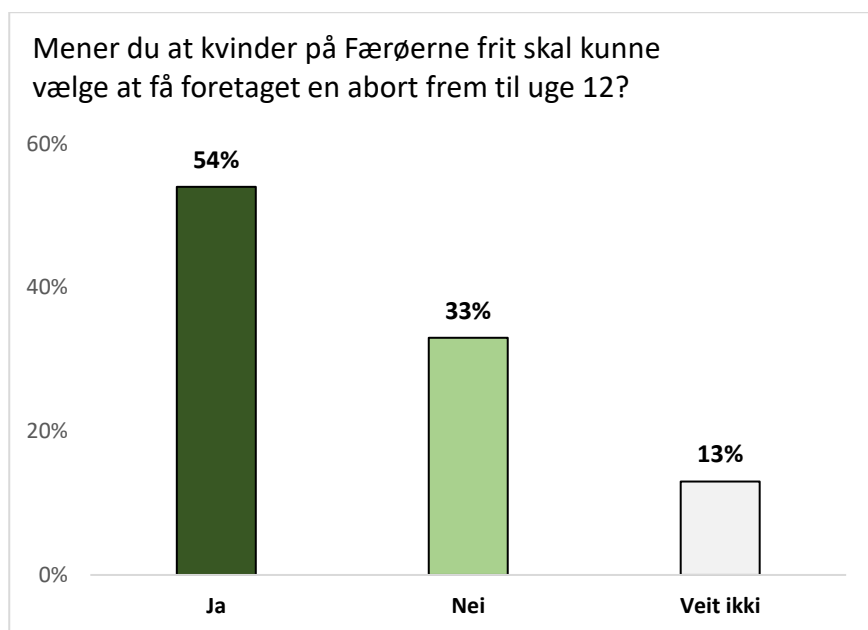
I 2022 blev der lavet endnu en undersøgelse, som denne gang viste, at hele 77% var for en lovændring. I spørgsmålet om fri abort var 49% for og 41% imod. Blandt de, der var imod fri abort, mener 68% at abort kan tillades i særlige tilfælde. 22% af respondenterne ville forbyde abort.

Den nyeste undersøgelse er som sagt en Gallup-spørgeundersøgelse fra juli 2022, som blev lavet i forbindelse med denne rapport. Vi har undersøgt, om færinger mener, den gældende abortlov fra 1956 bliver overholdt. Vi har også spurgt, om færinger mener, at loven bør opdateres, og hvad de mener om fri abort.



Resultaterne viser, at færinger ikke med sikkerhed kan sige, at loven rent faktisk bliver overholdt. Kun 10% svarer, at de mener at abortloven bliver overholdt, mens hele 44% svarer, at de ikke mener, at loven overholdes. En stor andel af respondenterne, 46%, svarer ”ved ikke”. Undersøgelsen viste også, at der var 78%, som mente, at abortloven bør opdateres.

En udbredt opfattelse er altså, at loven ikke overholdes, og at den bør opdateres.



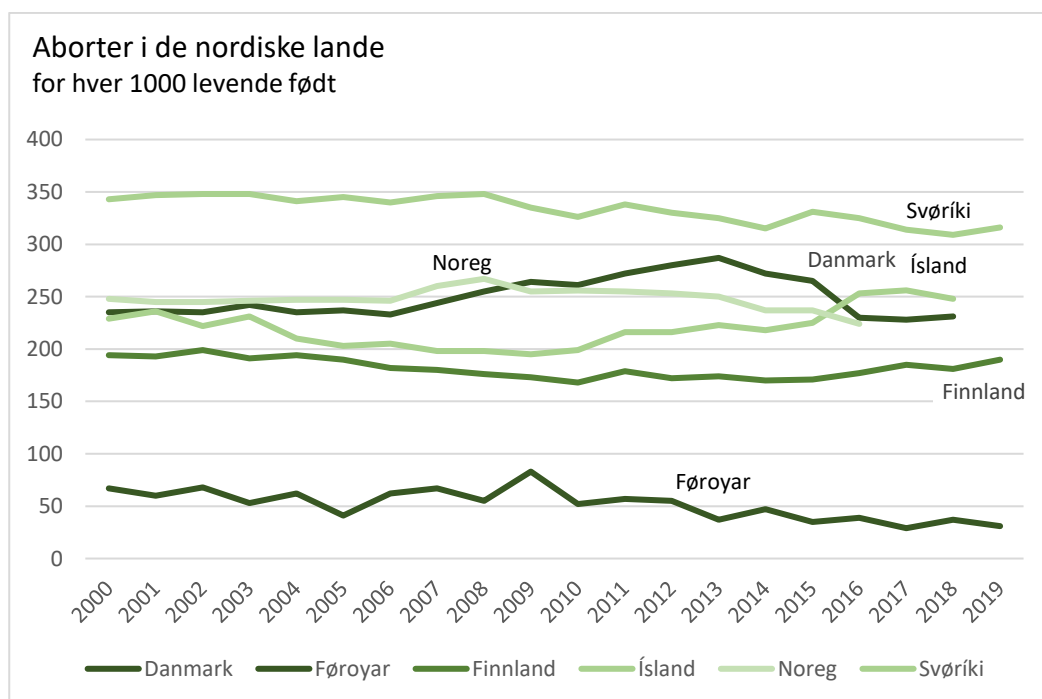
Det nok mest interessante resultat er, at holdningsundersøgelsen fra juli 2022 viser en majoritet for fri abort. Det er angiveligt første gang i historien. Grafen viser, at 54% af færinger er for fri abort frem til 12. uge. Sammenlignet med andre undersøgelser kan vi se, at færinger i stigende grad tilslutter sig synspunktet om fri abort. Antallet færinger, som vil have indført fri abort, er altså steget betydeligt henover de sidste 20 år.

Vores undersøgelse giver derfor anledning til at antage, at der er flertal for fri abort frem til 12. uge på Færøerne. I den anledning er det værd at inddrage nogle af de politiske argumenter, som vi har beskrevet. Visse færøske politikere har nemlig været imod en lovændring, med det argument, at der ikke er flertal for fri abort på Færøerne. Som vi har set, ser den situation altså ud til at ændre sig, og det kan give anledning til politiske genovervejelser.

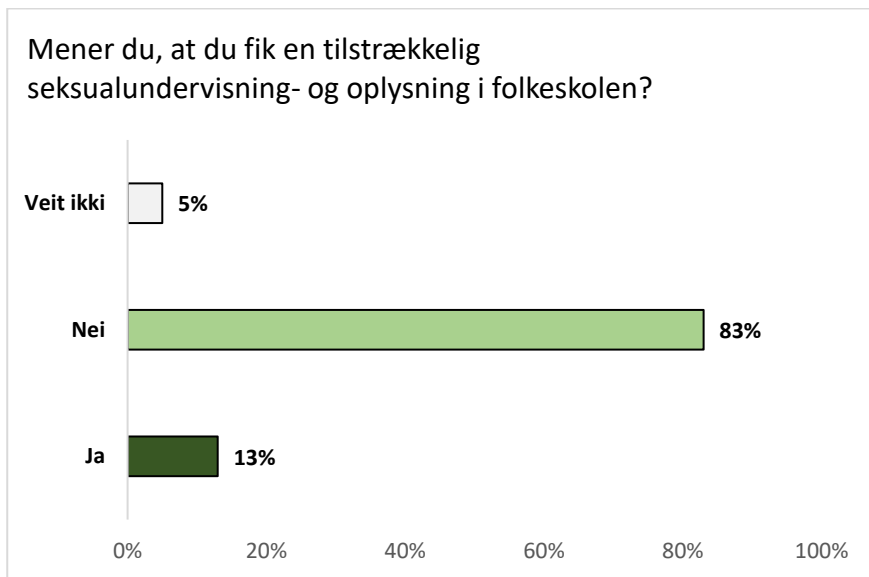
Den færøske befolkning ser altså generelt ud til at støtte op om synspunktet om fri abort i langt højere grad, end politikerne hidtil har gjort.

De usynlige aborter

Der findes færøske tal for, hvor mange aborter der bliver foretaget på Færøerne. Tallene findes hos Hagstova Føroyar (Færøernes Statistik), som er Færøernes centrale institution for officiel statistik. Grafen nedenfor viser, at de færøske aborttal er betydeligt lavere end aborttallene i nabolandene. Det kan tænkes, at de lave tal er resultatet af den restriktive abortlovgivning. Samtidigt er der dog meget, der tyder på, at der er stor forskel på abortloven og abortpraksis på Færøerne. Det er derfor tvivlsomt, om abortlovgivningen alene kan bruges som begrundelse for de lave aborttal. International forskning sår også tvivl om, hvorvidt restriktiv abortlovgivning faktisk formår at begrænse antallet aborter.



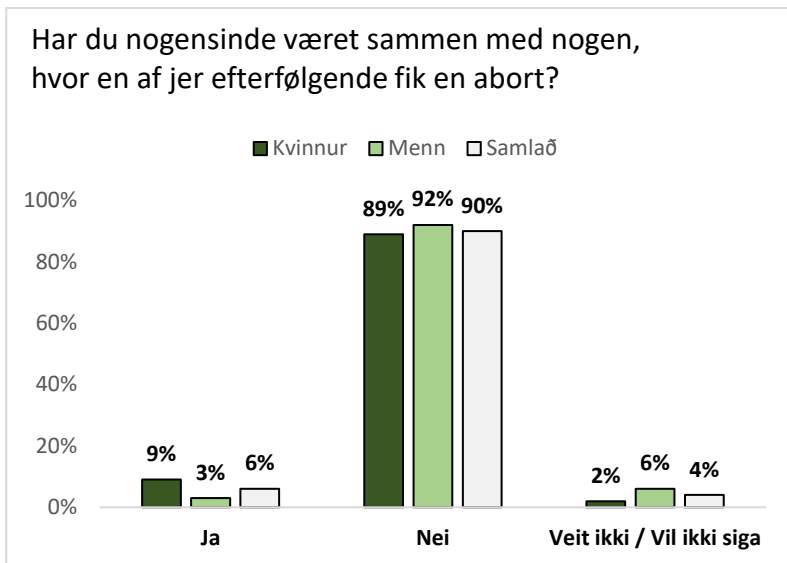
Når de færøske aborttal er så lave i forhold til andre lande, kan man også spørge, om det skyldes en anderledes seksualoplysning eller seksuel adfærd. Når der bliver diskuteret, hvordan man kan reducere antallet af aborter ned, bliver god seksualundervisning generelt nævnt som en væsentlig faktor. En anden forklaring på de lave aborttal kan være anderledes seksuelle adfærdsmønstre på Færøerne. Derfor har vi også undersøgt brug af prævention og fortrydelsespiller på Færøerne, og sammenlignet det med andre nordiske lande.



Grafen viser, at kun 13% mener, at de har fået tilstrækkelig seksualoplysning i folkeskolen. Derimod mener 83%, at seksualoplysningen ikke har været god nok. Et stort flertal af færingene mener altså, ikke at de har fået tilstrækkelig seksualundervisningen- og oplysning i folkeskolen.

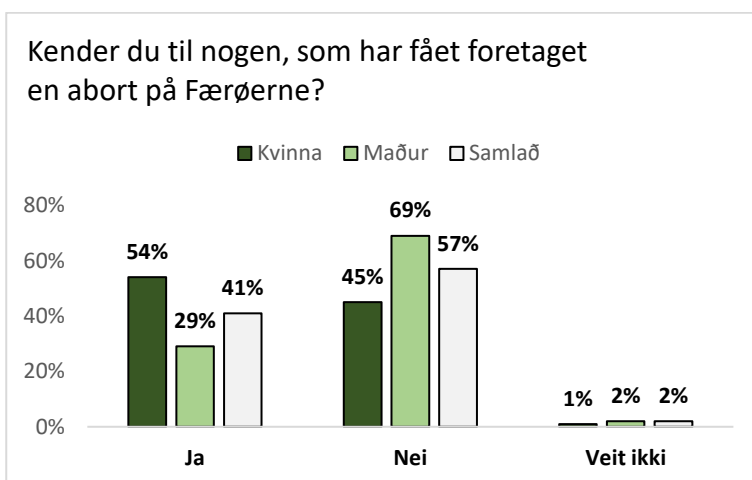
Vi har tillige undersøgt salg af fortrydelsespiller og brug af prævention og fundet, at disse fraviger heller ikke fra andre lande i en så stor grad, at det kan bruges som forklaring på de lave aborttal. Tallene indikerer altså, at det er usandsynligt, at færingenes seksuelle adfærdsmønstre er anderledes end det, som vi kender fra andre lande.

Vi har derfor også i undersøgelsen spurgt respondenterne, om de nogensinde har haft samleje med nogen, hvor en af dem efterfølgende har taget en abort.



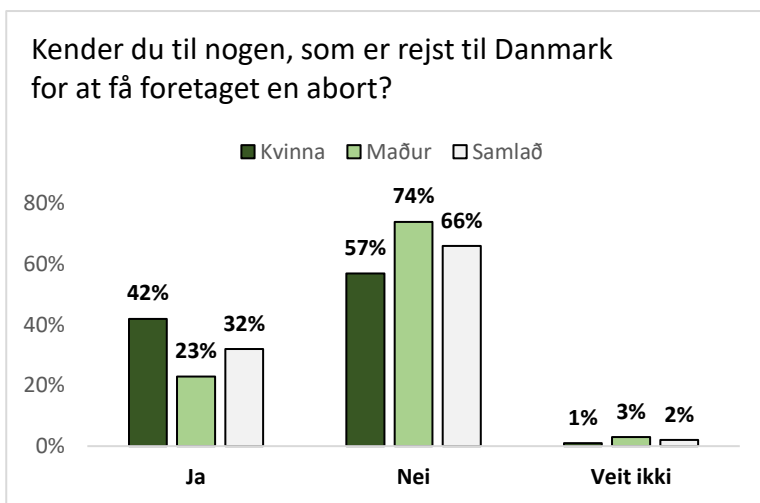
Tilsammen oplyser 6%, at de har haft samleje, hvorefter der blev foretaget en abort. Kun 3% af mændene svarer, at de har haft samleje med en kvinde, som efterfølgende har fået en abort. Det interessante er, at 9% af de færøske kvinder svarer, at de har fået foretaget en abort efter samleje. Det vil sige, at næsten hver 10. færøske kvinde, enligt vores undersøgelse, har fået foretaget en abort. Det giver et indtryk af, at abort på Færøerne er langt mere almindeligt, end hvad vi har troet.

Det er en almen opfattelse, at færøske kvinder får aborter i udlandet, herunder især i Danmark, men det har ikke været muligt at sige noget om omfanget. Der findes ikke nogle tal for færøske kvinder, som får abort i andre lande i de officielle færøske statistikker. Der er altså tvivl om det reelle færøske aborttal, og om det i virkeligheden er så lavt. Derfor har vi både spurgt respondenterne om deres kendskab til aborter, som er foretaget på Færøerne, og om aborter, som er foretaget i Danmark.



41% af respondenterne oplyser, at de kender til en kvinde, som har fået foretaget en abort på Færøerne. 29% af mænd svarer bekræftende, mens tallet er 54% for kvinder. Det vil sige, at over halvdelen af færøske kvinder kender til en, som har fået foretaget en abort på Færøerne.

Tilsammen kender 32% af respondenterne til en, som er rejst til Danmark med det formål at få foretaget en abort. 23% af mænd svarer bekræftende. Generelt har de færøske mænd altså mindre kendskab til de aborter, som bliver foretaget, end de færøske kvinder. Af kvinderne svarer 42% - næsten halvdelen - at de kender en, der er rejst til Danmark for at få abort.

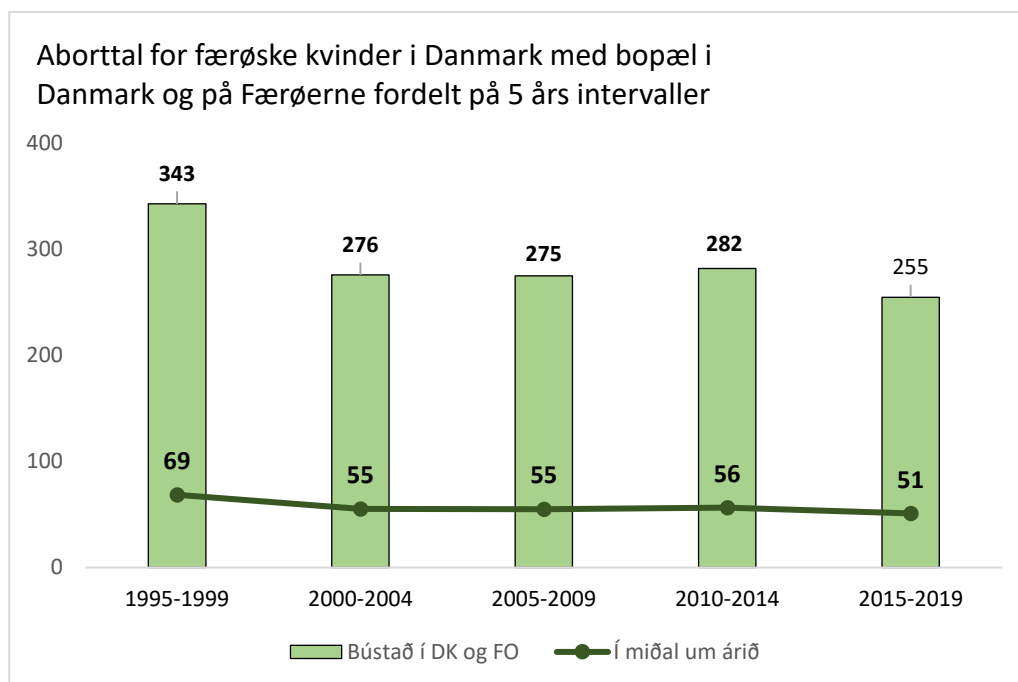


Resultaterne peger helt klart i retning af, at abort blandt færøske kvinder er mere almindeligt end antaget. Tallene viser, at 9% af færøske kvinder har fået en abort. Det vil sige, at omkring hver 10. kvinde har fået en abort. Vedrørende kendskab til abort er der tilsammen 41%, der kender til en kvinde, som har fået abort på Færøerne. Derudover kender 32% til en kvinde, som er rejst til Danmark for at få en abort. For de kvindelige respondenter er tallene højere, henholdsvis 54% og 42%.

Sidstnævnte tal indikerer, at vi eksporterer en stor del af vores aborter til Danmark. Eller i hvert fald, at det er et relativt udbredt fænomen.

Færøerne eksporterer aborter

Som undersøgelsen har påvist, er abort blandt færøske kvinder langt mere almindeligt end tidligere antaget. Og vi ser også, at der er meget, der taler for, at forholdsvis mange færøske kvinder rejser til Danmark for at få foretaget en abort. Disse tal har manglet i de offentlige færøske statistiker. Derfor spurgte Sjúrdur Skaale, folketingsmedlem for Javnaðarflokkurin, i FÆU Alm. Del Spørgsmål 22 den danske sundhedsminister om, hvor mange færøske kvinder der havde fået foretaget en abort i Danmark. I besvarelsen fik vi adgang til nye tal fra Sundhedsdatastyrelsen, som tidligere har været ukendte. Disse nye tal, sammenholdt med de øvrige undersøgelser, interviews med færøske kvinder og læger m.v., ser ud til at bekræfte mistanken om, at Færøerne eksporterer aborter til Danmark.



Billedet viser antallet af færøske kvinder, som har fået en abort i Danmark, fordelt på fem års intervaller. Ifølge de beregninger som vi har udført med grundlag i tallene fra Sundhedsdatastyrelsen, får op imod ca. 60 færøske kvinder i gennemsnit en abort i Danmark om året. Både kvinder med færøsk bopæl, som er rejst fra Færøerne til Danmark for at få en abort, og kvinder som er registreret med bopæl i Danmark på tidspunktet for aborten, er omfattede. I 98% af tilfældene, er der tale om færøske kvinder med bopæl i Danmark.

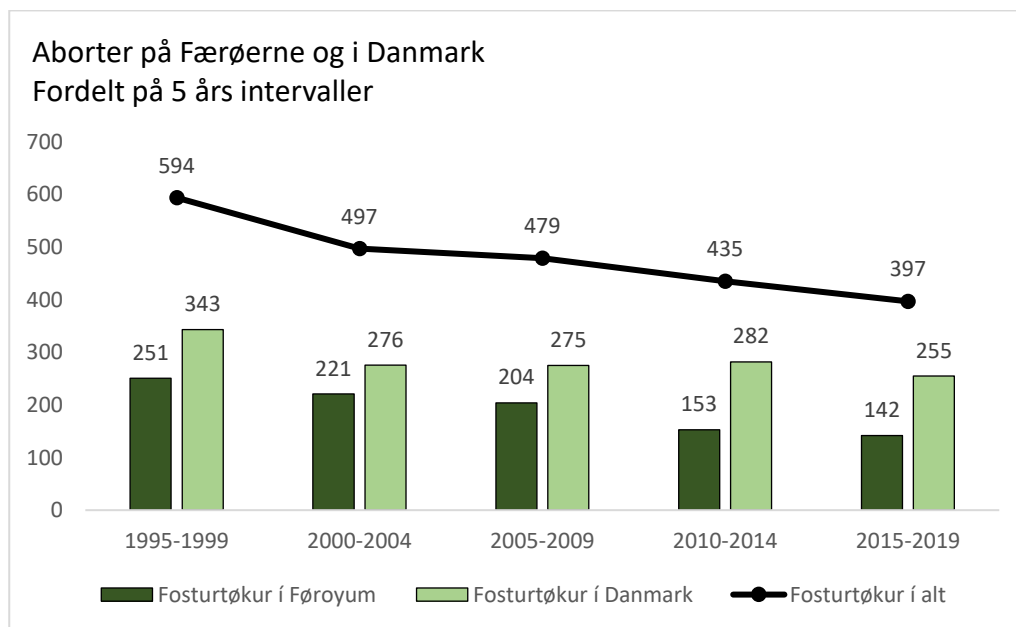
Der skal dog tages visse forbehold. For det første er der to krav for at få en gratis abort i Danmark: dansk cpr-nummer og bopæl i Danmark. Sagsbehandlingstiden er omkring 3 uger. Det fremgår ikke af Sundhedsdatastyrelsens tal, hvor lang tid kvinden har boet i Danmark, før hun fik foretaget aborten. Det formodes derfor, at en del kvinder flytter adresse til Danmark ifm. aborten.

Ifølge Danmarks Statistik er 80% af kvinderne, der er flyttet fra Færøerne til Danmark siden 2007 i aldersgruppen 15-49 år. Det bliver generelt beregnet som den fertile alder ved opgørelsen af aborttal. Dertil skal bemærkes, at flere unge kvinder studerer i Danmark. Et konservativt estimat er, at i hvert fald halvdelen af de færøske kvinder, som får foretaget en abort mens de har boet i Danmark, flytter tilbage til Færøerne efter gennemførelsen af studiet.

Et andet forbehold er, at det før 2002 ikke blev registreret i det danske sundhedssystem, om en kvinde havde bopæl på Færøerne, når hun fik en abort. I stedet blev det registreret som ”øvrige Europa”, ”Andre lande ”eller ”uden eller ukendt kommune”. Det betyder, at det ikke har været muligt at identificere, om der er tale om en færøsk kvinde, som har fået en abort i Danmark før 2002, når disse registreringer er blevet benyttet. Det falder derfor under de mørketal, som ikke er mulige at fremfinde. Vi kan heller ikke sige med sikkerhed, om disse registreringsmuligheder stadig bliver brugt i dag, men ifølge special- og overlæge Charlotte Wilken-Jensen, bliver registreringsmulighederne stadig benyttet. Derfor er det sandsynligt, at antallet af færøske kvinder, som bevarer deres færøske bopæl i forbindelse med aborten, og undlader at flytte bopæl til Danmark, er undervurderet i disse tal.

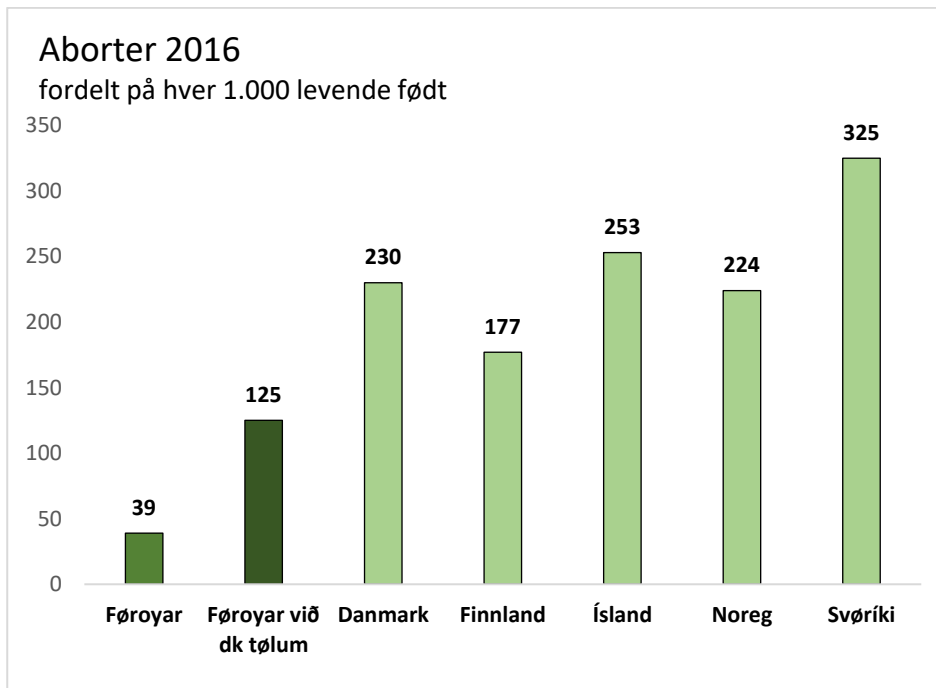
Der er andre forhold, som bestyrker ideen om, at det reelle aborttal er højere, end hvad vi har antaget. Vores undersøgelser har vist, at 1 ud af 10 færøske kvinder får en abort, og at 32% af færinger kender til en, som er rejst til Danmark for at få en abort.

Charlotte Wilken-Jensen, speciallæge, siger også: "Hvis jeg husker korrekt, var der omkring 60 færøske kvinder, som havde fået en abort i Danmark i 2018. Det er værd at have in mente, at de færøske kvinder muligvis ikke kun tager til Danmark, men også til andre lande".



Grafen viser de absolutte tal for, hvor mange aborter, der er foretaget på Færøerne (mørk grøn), og hvor mange aborter, der er foretaget i Danmark (lys grøn), af færøske kvinder, som enten er flyttet fra Færøerne til Danmark, eller som har bevaret deres færøske bopæl.

Det bemærkelsesværdige er, at færøske kvinder får foretaget langt flere aborter i Danmark end på Færøerne. Det er til trods for, at antallet af færøske kvinder i alderen 15-49 med bopæl i Danmark er betydeligt lavere end antallet af færøske kvinder med bopæl på Færøerne (omkring 3-4 gange lavere). Endvidere kan vi se på grafen, at denne forskel forøges med tiden. Altså, at mens de absolutte aborttal på Færøerne falder, så forholder de sig rimeligt stabile over tid i Danmark.



Her er året 2016 benyttet som eksempel. De danske gennemsnitstal, for hvor mange aborter er foretaget af færøske kvinder i Danmark, er lagt sammen med de officielle færøske tal. Resultatet bliver et aborttal på 125 for hver 1.000 levende født. Den første linje (39) viser de færøske tal, mens den næste linje (125) viser Færøerne inklusiv de nye tal fra Danmark. Når vi lægger disse tal sammen, bliver aborttallet altså omtrent 3 gange så højt.

Det er dog vigtigt at understrege, at beregningen ikke tager forbehold for, om de kvinder som er omfattet, har fået børn i Danmark eller på Færøerne. Og det forholder sig heller ikke til, hvor stor andel af disse kvinder flytter tilbage til Færøerne. Eller bliver fastboende i Danmark og derfor tilhører dansk statistik.

Tallet er altså forbundet med en del usikkerhed. Ikke desto mindre kan det bringe os tættere på det reelle aborttal. Og tallet viser, at de færøske aborttal er væsentligt undervurderet.

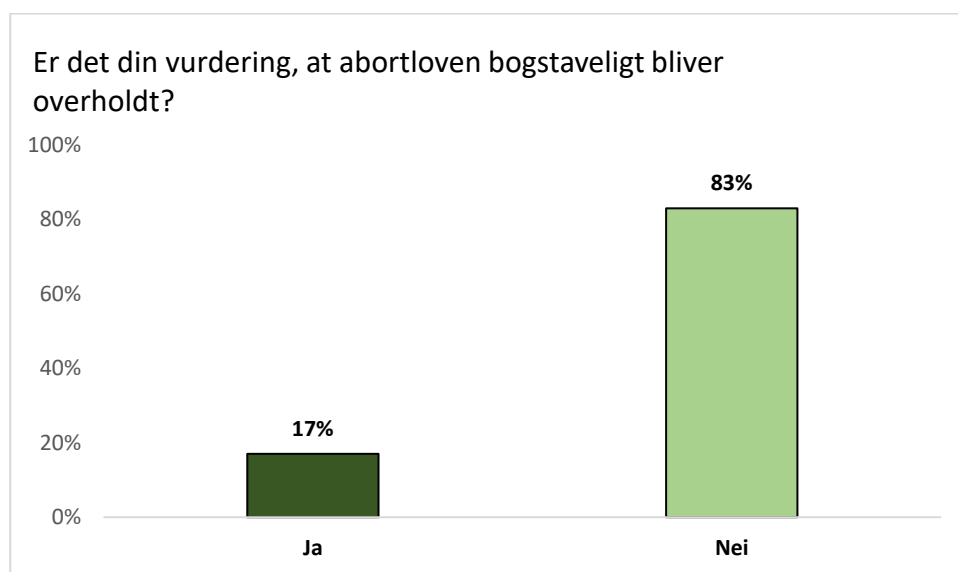
Med dette kan det konkluderes, at abort på Færøerne tilsyneladende er langt mere almindeligt, end vi før har antaget. Alt tyder på, at antallet af færøske kvinder, som får foretaget en abort, er højere end hvad fremgår af de officielle færøske aborttal. Beregninger fra Gallup-undersøgelsen viser, at næsten hver 10. færøske kvinde har fået en abort. Beregninger af de nye tal fra Sundhedsdatastyrelsen viser, at op imod cirka 60 færøske kvinder får en abort i det danske sundhedssystem om året.

Det betyder, at der er cirka dobbelt så mange af de færøske kvinder, som får abort i Danmark, end på Færøerne. Og over tid ser vi, at mens antallet aborter på Færøerne generelt er faldende, så forholder antallet aborter blandt færøske kvinder i Danmark sig rimelig stabilt. Det kan derfor ikke udelukkes, at en del af reduktionen af antal aborter på Færøerne kan forklares med, at der er flere færøske kvinder, der rejser til Danmark for at abortere.

På baggrund af undersøgelsen, samtaler med læger, interviews og de nye tal fra sundhedsdatastyrelsen er vores argument og konklusion derfor helt klart, at en stor del af de færøske kvinder, der hvert år får abort i det danske sundhedssystem bør medregnes i den færøske statistik. Og at det færøske aborttal derfor i realiteten er langt større, end tidligere antaget.

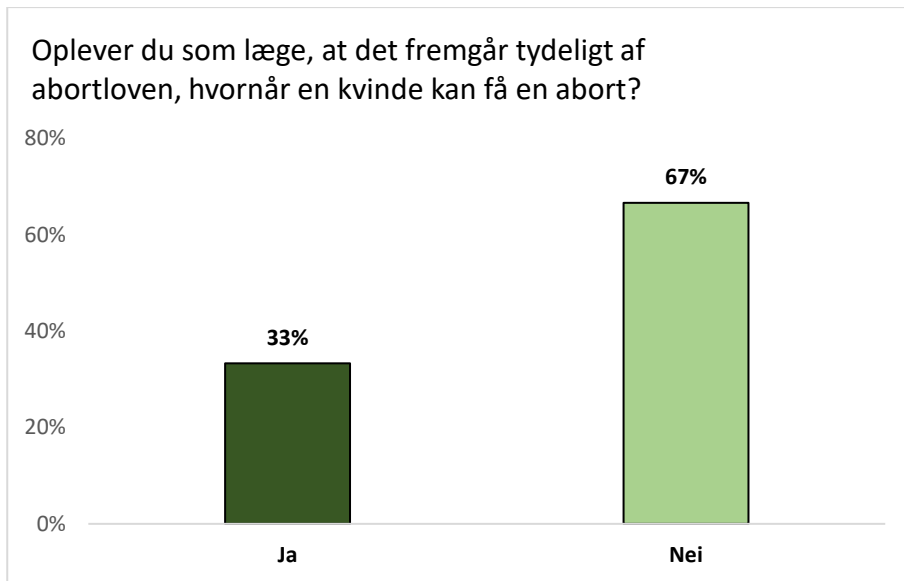
Færøske læger om abortloven

Vi har set, at et flertal af færinger mener, at abortloven ikke bliver overholdt, og at den skal opdateres. Vores undersøgelse viser, at færøske læger i stor udstrækning tilslutter sig denne holdning. Vi har udsendt et spørgeskema til samtlige praktiserende læger på Færøerne. 12 ud af omtrent 30 på det tidspunkt aktive praktiserende læger besvarede spørgeskemaet. Datagrundlaget er således lavt i dette tilfælde, men ikke desto mindre repræsenterer det op imod 1/3 af Færøernes praktiserende læger på det tidspunkt.



Et stort flertal af de praktiserende læger, der besvarede spørgsmålene – 83% - mener ikke, at abortloven bogstavelig bliver overholdt. Det er i overensstemmelse med den holdning, som den generelle befolkning har omkring overholdelsen af abortloven.

Undersøgelsen viser også, at 33% af læger mener, at abortlovens kriterier er tydelige. 67% mener derimod, at loven er uklar omkring, hvornår en kvinde skal få lov til at få en abort. Lovens kriterier bliver altså vurderet som uklare af de fleste læger, som skal bruge disse kriterier til at afgøre, om en abort skal foretages eller ej.



Et væsentligt flertal af læger mener desuden, at det er forskelligt, hvordan den enkelte læge vurderer kravene for abort. 92% af de færøske læger mener altså, at de enkelte læger fortolker abortloven på forskellige måder. De forskellige vurderinger betyder også, at kvinderne ikke kan forvente at få den samme behandling, uanset hvilken læge de opsøger. Afgørelsen kommer til at afhænge af den enkelte læges holdning til - og vurdering af - abortloven.

Et stort flertal, 83%, af de spurgte færøske læger mener, at abortloven bør opdateres. Gunnhild Helmsdal, praktiserende læge, siger at der er kriterier i loven, som er svære at vurdere, eksempelvis "fare for kvindens helbred". Hun siger, at formuleringen bliver fortolket forskelligt, især når der er tale om forhold, der vedrører psykisk helbred. Både Gunnhild Helmsdal og Ann Danielsen, speciallæge, siger, at de forskellige opfattelser af loven gør det svært at fastslå, om afgørelsen om abort er korrekt eller ej i henhold til loven.

Fortolkningen af loven bliver således lægernes ansvar, fortolkningen kan være vidt forskellig, og afgørelsen om, hvem der får en abort og hvem der får afslag, kommer derfor til at virke tilfældig. Flere læger har henover årene offentligt udtalt, at de ikke ønsker den magt, som lovens tvetydighed giver dem. Som en læge udtalte til avisen Sosialurin i 2008:

"Vi vil ikke sidde med magten at afgøre kvindernes skæbne på den måde".

Konklusion

Denne rapport har påvist, at abortområdet på Færøerne i virkeligheden er præget af tilfældighed og lovløshed. At det er lægernes personlige vurdering, der er afgørende for kvinders mulighed for at få en abort. At lægerne ikke ønsker dette ansvar. Og at læger og befolkningen overhovedet mener, at abortlovgivningen ikke bliver overholdt.

Rapporten viser også, at vi bør revurdere de officielle færøske aborttal på grund af de mange færøske kvinder, som hvert år får en abort i Danmark. Der er cirka dobbelt så mange færøske kvinder, der får abort i Danmark end på Færøerne. Og det til trods for, at antallet færøske kvinder i alderen 15-49 er ca. 3-4 gange højere på Færøerne end i Danmark. Alt peger derfor på, at Færøerne eksporterer aborter til Danmark – og muligvis også andre lande.

Af de op imod 60 færøske kvinder om året, der får abort i Danmark, har langt de fleste fast bopæl i Danmark. Men mørketal, alternative registreringsmuligheder og oplysninger fra færøske og danske kilder taler klart for, at det samlede tal er højere end det tal, som vi har fået oplyst fra Sundhedsdatastyrelsen. Og at en stor del af disse cirka 60 kvinder skifter adresse – altså flytter til Danmark – for at få tilgang til en abort.

Dette forhøjede samlede aborttal bekræftes også af rapportens øvrige undersøgelser. Navnlige, at 9% af færøske kvinder oplyser, at de har fået en abort. Altså tilsyneladende mindst en færøsk pige i hver folkeskoleklasse, som på et tidspunkt vil få en abort. Bare dét tal er højere end vores almene aborttal.

Men rapporten har også demonstreret, at der er sket en udvikling i abortdebatten de sidste 20-30 år. Der har aldrig før været en undersøgelse, der har vist et flertal blandt den færøske befolkning for fri abort. Vores undersøgelse viser, at 54% af færinger er for fri abort frem til uge 12. Og at der altså er større opbakning blandt befolkningen for fri abort end blandt politikerne.

Konsekvensen af nuværende abortlovgivning på Færøerne er, at kvinderne ikke bliver behandlet ens i sundhedssystemet, at deres mulighed for at få en abort er betinget af en række tilfældige forhold. Og at de i sidste ende kan blive nødt til at rejse til udlandet, hvis de altså har de nødvendige ressourcer.

Slutlig har rapporten også bekræftet en række fordomme om abortområdet på Færøerne: at der hersker tilfældighed og lovløshed. Og at antallet aborter blandt færøske kvinder er langt højere, end vi har troet.

Oplysninger om kilder m.v.

Sjúrdur Skaales spørgsmål til ministeren kan findes på folketingets hjemmeside eller på links herunder:

<https://www.ft.dk/samling/20211/almdelel/F%C3%86U/spm/22/index.htm>

<https://www.ft.dk/samling/20211/almdelel/F%C3%86U/spm/23/index.htm>

<https://www.ft.dk/samling/20211/almdelel/F%C3%86U/spm/24/index.htm>

<https://www.ft.dk/samling/20211/almdelel/F%C3%86U/spm/25/index.htm>

Gallup undersøgelsen kan findes på linket: <https://www.jaf.fo/tiðindi-og-greinar-jaf-fo/fosturtoeka-si-alla-gallup-kanningina-her>

Den oprindelige rapport på færøsk kan læses her: <https://www.jaf.fo/utgavur/fosturtoeka-tilvild-og-logloysi>

Såfremt der er spørgsmål vedrørende statistik, beregninger eller andet materiale i denne rapport, er det muligt at henvende sig til Javnaðarflokkurin á fólkatingi – de Færøske socialdemokrater i Folketinget - ved at sende en mail til jf@ft.dk.

Kildemateriale

Aksel V. Johannesen. (9. 8 2017). *Eg eri ikki heitur fyri fríari fosturtøku*. From <https://www.in.fo/news-detail/eg-eri-ikki-heitur-fyri-fr-ari-fosturt-ku>

BBC News. (30. Desember 2020). *Argentina abortion: Senate approves legalisation in historic decision*. From <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-55475036>

Berg, A. K. (21. Juli 2022). Interview med Mammuhjálpin. (J. D. Jakobsen, & R. M. Behrens, Interviewers)

Birk, C. (15. september 2022). *Danske kvinder tager til udlandet*. From Kristeligt Dagblad: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/danske-kvinder-tager-til-udlandet-abort>

Danielsen, A. (21. Juli 2022). Samrøða við Ann Danielsen. (M. á Dunga, & R. Behrens, Interviewers)

Danmarkshistorien. (18. august 2022). *Abortloven*. From Danmarkshistorien.dk: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/lov-om-foranstaltninger-i-anledning-af-svangerskab-mm-18-maj-1937-abortloven-af-1937>

Danske Lov 6-6-7 (u.d.).

DR. (17. Juni 2022). *Færøerne har en af Europas strammeste abortlovgivninger. Nu vil socialministeren tage den op til diskussion*. From <https://www.dr.dk/nyheder/udland/faeroerne-har-en-af-europas-strammeste-abortlovgivninger-nu-vil-socialministeren>

Foldbo, S. (22. Juli 2022). Interview med Gigni. (J. D. Jakobsen, & R. M. Behrens, Interviewers)

Fosturtøkulógin, Lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v. (1956).

Frítt Val. (8. September 2022). *Frítt Val*. From Abortsøgur: <https://www.frittval.fo/>

Hazen, I. (16. september 2022). *Abortgrænser i EU*. From Etik.dk: <https://www.etik.dk/abort/abortgraenser-i-eu>

Helmsdal, G. (20. Juli 2022). Interview med Gunnhild Helmsdal. (M. á Dunga, & R. Behrens, Interviewers)

Hermannsdóttir, T. (14. juli 2022). Samrøða við Turið Hermannsdóttir.

Hervør Pálsdóttir. (7. juli 2022). *Dagur og Vika*. From <https://kvf.fo/dv?sid=141952>

Info Finland. (10. september 2022). *Health, abortion*. From InfoFinland.fi: <https://www.infofinland.fi/en/health/abortion>

- Ingilín D. Strøm. (30. juni 2022). *Trygg ella ótrygg abort*. From <https://www.j.fo/ti%C3%B0indi-og-greinar/trygg-ella-otrygg-abort>
- Javnaðarflokkurin á fólkatingi. (2017). *Fosturtøka í Føroyum: Lóggávan, hugburðir og kjakið*. From <https://www.jaf.fo/Files/Images/%C3%9Atg%C3%A1vur%20JAF/Fosturtokaiforoyum.pdf>
- Jenis av Rana. (9. august 2017). *Vápnahvíd um fosturtøku í Føroyum*. From <https://in.fo/news-detail/v-pnahv-ld-um-fosturt-ku-f-royum>
- Jenis av Rana. (25. Juni 2022). *Ein týðandi sigur fyri mannaættina*. From <http://www.vp.fo/news/ein-tydandi-sigur-fyri-mannaaettina>
- Jógvan á Lakjuni. (28. Juni 2022). *Sum fostur sógu eygu tíni meg*. From <https://nordlysid.fo/tidindi/74231/sum-fostur-sou-eygu-tini-meg>
- Kaj Leo Holm Johannesen. (12. Desember 2008). Løgmaður fyri fríari fosturtøku. *Sosialurin*.
- Kaj Leo Holm Johannesen. (16. August 2021). *Hatta er óseriøst og ein háðan*. From <https://www.in.fo/news-detail/oserioest-at-danir-bjoda-foeroyskum-kvinnum-fosturtoeku>
- NOMESCO, N. M.-S. (2017). *Health Statistics for the Nordic Countries 2017*. NOMESCO.
- Nordic Health and Welfare Statistics*. (5. Juli 2022). From Nordic Health and Welfare Statistics, NOMESCO and Nososco: <https://nhwstat.org/>
- Pedersen, A.-J., Balvig, F., & Kyvsgaard, B. (Desember 2018). *Udsathed for vold og andre - Offerundersøgelserne 2005-2017*. From Justitsministeriets forskningsrapporter: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2018/offerrapport_2005-2017ny.pdf
- Petersson, B. (21. Juni 2022). Interview med Birgit Petersson. (R. Behrens, Interviewer)
- Pew Research Center. (17. Juni 2022). *A closer look at Republicans who favor legal abortion and Democrats who oppose it*. From <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/06/17/a-closer-look-at-republicans-who-favor-legal-abortion-and-democrats-who-oppose-it/>
- POV International. (1. Januar 2021). *Indførelse af fri abort i Argentina afspejler sundhedsmæssigt og socialt problem*. From <https://pov.international/argentina-fri-abort/>
- Redder, A. (20. septembur 2022). *Enhedslisten og Venstre åbner nu for følelselade diskussion om højere grænse for abort*. From Jyllandsposten: <https://jyllandsposten.dk/politik/ECE14274012/enhedslisten-og-venstre-aabner-nu-for-foeelsesladet-diskussion-om-hoejere-graense-for-abort-vi-oplever-en-antiwoke-og-ultrakonservativ-bevaegelse/>

- Region Hovedstaden. (2011). *Årsberetning*.
- Rosenbeck, B., Dubeck, I. (18. august 2022). *Aborthistorie*. From Lex.dk:
https://denstoredanske.lex.dk/abort_-_historie
- Silagadze, N. (23. Mars 2021). Abortion Referendums: Is There a Recipe for Success? *Politics & Policy*.
- Sirið Stenberg. (1. August 2018). Ætlar sær at seta hol á málið um fosturtøku í Føroyum. *Sosialurin*.
- Sólvit E. Nolsø. (20. Juni 2022). *Vit eiga at fáa eina nýggja lóg um fosturtøku - tá ið tíðin er búgvin*. From
<https://in.fo/news-detail/vit-eiga-at-faa-eina-nyggja-log-um-fosturtoeku-ti-tidin-er-bugvin>
- Sosialurin. (12. desember 2008). 4 útav 5 læknum loyva fosturtøku. *Sosialurin*.
- Sosialurin. (8. Juli 2022). Skulu vit hava fría fosturtøku? *Sosialurin*.
- Sosialurin. (8. juli 2022). Tingfólk siga nei. *Sosialurin*.
- Statistik, D. (21. September 2022). *Danmarks Statistik*. From statistikbanken.dk/abort:
<https://www.statistikbanken.dk/ABORT>
- Steffan Klein Poulsen. (7. juli 2022). *Dagur og Vika*. From <https://kvf.fo/dv?sid=141952>
- Studni, S. G. (22. September 2022). *Studni, Student Grant Fund*. From www.studni.fo: www.studni.fo/hagtøl
- Sundhedsministeriet. (22. September 2022). *Folketinget*. From www.ft.dk:
<https://www.ft.dk/samling/20211/almdelel/F%C3%86U/spm/23/index.htm>
- Sørensen, A. (18. august 2022). *Fri abort*. From Danmarkshistorien:
<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/fri-abort>
- The Guardian. (26. Juni 2022). *The Observer view on Donald Trump's influence on Roe v Wade ruling*.
From <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/jun/26/observer-view-donald-trump-influence-roe-v-wade-abortion-ban>
- Tórgarð, M. (22. August 2022). Interview med Mariu Tórgarð. (R. Behrens, Interviewer)
- West, H. (22. juli 2022). Interview med Hallberu West, Ph.d og adjunkt í Stjórn málafrøði.
- WHO. (24. mars 2022). From <https://www.who.int/news/item/24-03-2022-first-ever-country-level-estimates-of-unintended-pregnancy-and-abortion>
- Wilken-Jensen, C. (22. Juni 2022). Interview med Charlotte Wilken-Jensen. (M. á Dunga, & R. Behrens, Interviewers)

Waler, I. E., Hjellen, B., Henriksen, T.H., & Haagensen, V.W. (16. septemur 2022). *Regjeringen utreder historisk utvidelse av abortloven*. From NRK: <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-utreder-historisk-utvidelse-av-abortloven-1.15986738>

Aarhus Universitet, I. f. (7. september 2022). *Danmarkshistorien*. From danmarkshistorien.dk: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/fri-abort>